

Årsmelding 2015

Statens Barnehus Tromsø

Innledning

I februar 2015 flyttet Statens barnehus Tromsø inn i nye lokaler ved Tromsø politistasjon. Barnehuset har så langt gode erfaringer med å være samlokalisert med Tromsø politistasjon, noe som kom spesielt til syne i forbindelse med "barnehagesaken". Den 6.mai 2015 kl. 0930 mottok politiet i Tromsø en bekymringsmelding fra barneverntjenesten om et mulig overgrep mot et barn i en barnehage i Tromsø. Tre timer senere pågrep vold- og sedelighetsgruppen en mann i 30 årene – som da var på jobb i den aktuelle barnehagen. Dette representerte starten på en meget omfattende etterforskning som til slutt resulterte i over 60 tilrettelagte avhør av barn fra en barnehage i Tromsø. Sakens omfang representerte en formidabel utfordring for barnehuset så vel som resten av politidistriktet, men gjennom godt samarbeid mellom barnehus ansatte, barneavhørere, etterforskere, påtalejurister og eksterne samarbeidspartnere i kommunen, klarte man seg gjennom saken med gode tilbakemeldinger fra de som var berørt. Før jul falt dommen i saken, der den tiltalte ble dømt til 7,5 års forvaring for seksuelle overgrep mot 15 barn. Barnehuset opplever at samlokaliseringen gjør det enklere å utvikle et godt og tett samarbeid mellom barnehuset og de som skal etterforske.

Som kjent fikk politiet i fjor høst en ny forskrift om tilrettelagte avhør av barn, og andre særlig sårbare fornærmede og vitner. Barnehuset medvirket til å utvikle ny spesialinstruks om tilrettelagte avhør sammen med politi og påtale i Troms og Finnmark. Resultatet er prosedyrer som nå i all hovedsak er like for alle. Begge politidistrikter ligger på topp nasjonalt i forhold til å overholde frist for tilrettelagt avhør. Erfaringene med den nye forskriften er så langt meget gode sett fra barnehusets ståsted. Vi opplever at barns rettsikkerhet er styrket på flere punkter, og at det blir mer plass til "barnehusfaget" i forbindelse med tilrettelagte avhør.

Statens barnehus Tromsø satser ellers tungt på å utvikle samarbeidet mellom barnehus, etterforskning, barnevern og helse. I løpet av 2015 ble det gjennomført samarbeidsmøter mellom disse instansene i Harstad, Kirkenes, Karasjøk og Alta.

Fra 2014 til 2015 opplevde barnehuset en økning på 33,7 prosent i antall avhør, og 25 prosent økning for medisinske undersøkelser.

Dekningsområde

Statens Barnehus Tromsø er et tverretatlig kompetansehus i Helseregion Nord, for barn, ungdom og voksne med psykisk utviklingshemming som har vært utsatt for vold, overgrep eller vært vitne til vold i familien, og dekker politidistriktene Troms og Finnmark.

Statens Barnehus Tromsø - tilbud

Blant barnehusenes fremste oppgaver er det å minske totalbelastningen for barn og voksne psykisk utviklingshemmede som skal følges opp i forbindelse med mistanke om ulike typer overgrep. Dette skal skje ved at sentrale aktører i den enkelte sak jobber tettere sammen i et helhetlig perspektiv, der barnets beste er et hovedfokus.

Barnet og pårørende/omsorgsperson får etter dommeravhør og medisinsk undersøkelse, tilbud om krise- og oppfølgingssamtaler. Barnehuset gir tilbud om korttidsterapi. Ved behov for langvarig oppfølging/terapi, bistår barnehuset med overføring til lokalt hjelpeapparat.

Målsetting:

- Redusere belastning for barn og pårørende ved tilrettelegging for en helhetlig ivaretagelse
- Sikre rask hjelp og behandling
- Utvikle samarbeid og sikre god informasjon mellom faginstanser
- Tilrettelegge for økt kunnskap og forskning på feltet

Vi tilbyr:

- Spisskompetanse på seksuelle overgrep, vold og vitne til vold i nære relasjoner
- Kompetanse på personer med psykisk utviklingshemming og sexologi
- Tverrfaglig samarbeid; flere faggrupper arbeider under samme tak
- Tilrettelegge for dommeravhør og medisinsk undersøkelse i barnevennlige omgivelser
- Tilbud om krisesamtaler og terapi/eller tilrettelegging for overføring til lokalt hjelpeapparat
- Kompetanse på risikovurdering av unge overgripere
- Samhandling mellom ulike involverte etater så tidlig som mulig etter avdekking av mistanke om overgrep.
- Utvikle spisskompetanse på fagfeltet og bidra til utvikling av ny metodikk, kunnskap og forskning
- Rådgivning og konsultasjon
- Undervisning/forelesning

Dommeravhør/tilrettelagte avhør, og politiavhør

Nesten 2000 barn har så langt vært til dommeravhør / tilrettelagt avhør, i løpet av de syv årene barnehuset i Tromsø har vært i drift.

- 2009: 98 dommeravhør og 17 medisinske undersøkelser
- 2010: 156 dommeravhør og 29 medisinske undersøkelser
- 2011: 252 dommeravhør og 39 medisinske undersøkelser
- 2012: 275 dommeravhør og 65 medisinske undersøkelser
- 2013: 330 dommeravhør og 82 medisinske undersøkelser
- 2014: 381 dommeravhør og 130 medisinske undersøkelser
- 2015: 476 dommeravhør / tilrettelagte avhør og 163 medisinske undersøkelser

Fordelingen pr politidistrikt er slik:

Politidistrikt	Antall avhør
Troms	254
Øst- Finnmark	69
Vest-Finnmark	52
Midtre Hålogaland ¹	98
Andre politidistrikt	3

Barnehuset bidro i 3 avhør for politidistrikter utenfor vårt dekningsområde.

Antall saker pr. kommune 2015 (2014)

Oversikten viser politianmeldte saker som har medført dommeravhør / tilrettelagte avhør.

Troms		Midtre Hålogaland		Vestfinnmark		Østfinnmark	
Kommune	Antall saker	Kommune	Antall saker	Kommune	Antall saker	Kommune	Antall saker
Balsfjord	12 (12)	Andøy	4 (0)	Alta	12 (6)	Berlevåg	5 (0)
Bardu	2 (5)	Ballangen	1 (0)	Hammerfest	12 (8)	Båtsfjord	0 (2)
Berg	1 (1)	Bø	0 (0)	Hasvik	1 (0)	Gamvik	1 (3)
Dyrøy	2 (0)	Evenes	1 (0)	Karasjok	1(1)	Kautokeino	3 (2)
Karlsøy	4 (4)	Gratangen	1 (1)	Kvalsund	0 (3)	Lebesby	1 (1)
Kvænangen	0 (2)	Hadsel	1 (0)	Loppa	0 (0)	Nesseby	2 (1)
Kåfjord	5 (0)	Harstad	19 (9)	Måsøy	1 (1)	Sør-Varanger	14 (11)
Lenvik	8 (14)	Ibestad	2 (3)	Nordkapp	2 (3)	Tana	4 (5)
Lyngen	4 (3)	Kvæfjord	4 (5)	Porsanger	4 (2)	Vadsø	13 (12)
Målselv	5 (7)	Lavangen	3 (1)	Totalt	33 (24)	Vardø	3 (2)
Nordreisa	2 (5)	Lødingen	0 (0)			Totalt	46 (39)
Skjervøy	3 (0)	Narvik	8 (3)				
Storfjord	3 (1)	Salangen	0 (0)				
Sørreisa	3 (2)	Skånland	3 (1)				
Torsken	0 (0)	Sortland	2 (0)				
Tranøy	0 (0)	Tjeldsund	0 (1)				
Tromsø	71 (58)	Tysfjord	0 (0)				
Totalt	125 (114)	Vesterålen	0 (0)				
		Vestvågøy	5 (0)				
		Vågan	3 (0)				
		Øksnes	1 (0)				
		Totalt	58 (24)				

¹ Avhør gjennomføres også avhør ved Statens barnehus Bodø

Antall dager fra anmeldelse til avhør (gjennomsnittlig)

Ventetid fra anmeldelsesdato til avhørsdato for alle tilrettelagte avhør er i snitt 30,5 dager. Ventetiden varierer ut fra sakstype.

- Vold/ vitne til vold: 27 dager.
- Seksuelle overgrep: 28 dager

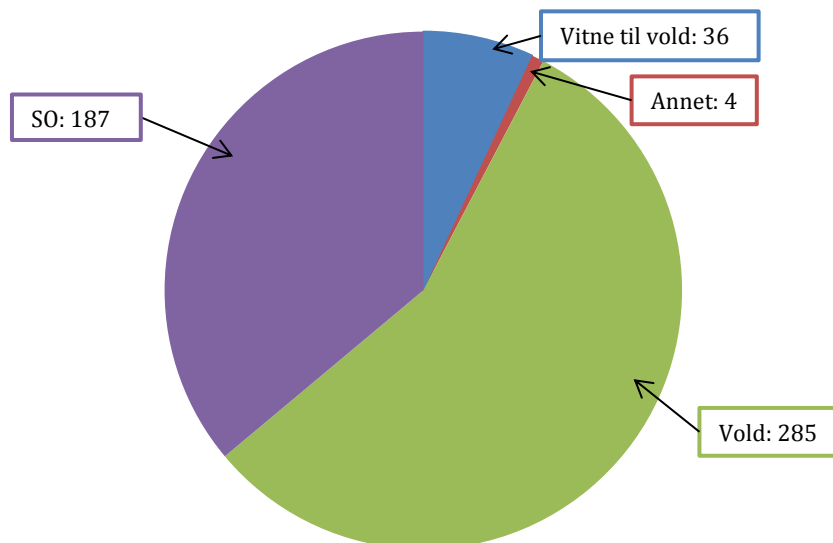
Gjennomsnittlig ventetid for alle politidistrikter:

Troms PD	Vest-Finnmark PD	Øst-Finnmark PD	Midtre Hålogaland PD
26 dager (25)	42 dager (31)	29 dager (38)	25 dager (72)

(Tall i parentes angir gjennomsnittet fra 2014)

Fordeling på seksuelle overgrep, vold og vitne til vold 2015

Totalt vises det til 512 overgrep. Årsaken til at dette tallet er høyere enn 476 registrerte avhør, er at enkelte barn både kan ha blitt utsatt for flere forhold.

Medisinske undersøkelser

Medisinsk undersøkelse er en viktig del av barnehusenes tilbud. Legen som gjør undersøkelsen er knyttet til Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN), og er spesialist i barnesykdommer/rettsmedisinske undersøkelser av barn.

Legeundersøkelsen har to viktige målsettinger:

1. Avdekke medisinske funn som kan knyttes til aktuell sak.
2. Avdekke andre medisinske tilstander som trenger medisinsk oppfølging.

Barn som lever i familier med volds- og omsorgsproblematikk har en overhyppighet av andre helseproblemer (overvekt, undervekt, underbehandlet astma/eksem etc.) Dette er tilstander som kan ha varig negative effekt på barnets liv og helse, og som derfor er viktig å iverksette oppfølging for.

En gledelig nyhet er at UNN som et av de første sykehusene i landet nå etablerer en ny overlegestilling som skal dekke feltet sosialpediatri. Etableringen av denne stillingen vi styrke både tilbudet til barna i vår målgruppe og det tverretatlige samarbeidet.

Antall undersøkelser

Leger fra UNN bisto barnehuset med undersøkelser av totalt 163 barn i 2015. Tallet inkluderer ni tilfeller hvor småsøsken (ikke avhørbare barn under tre år) også ble undersøkt.

Vurderingssamtale, kriseintervensjon og behandling

Oppfølgingstilbudet som gis ved Statens Barnehus kan deles inn i tre hovedkategorier som vist på modellen nedenfor.

Alle barn som er til avhør på barnehuset blir vurdert med tanke på deres psykiske helse og behov for hjelp. Så sant de er i stand til, og motivert for det deltar de i en vurderingssamtale. Omtrent halvparten av sakene mottar ingen videre oppfølging ved barnehuset utover dette.

Noen mottar i tillegg kriseintervensjoner, eller annen kortvarig oppfølging. Inkludert i dette er støttesamtaler, foreldre – og pårørendesamtaler, samt en stor porsjon systemarbeid. Mange av disse sakene formidles videre til ytterligere hjelp andre steder i hjelpeapparatet.

En mindre andel barn mottar mer omfattende psykologisk behandling på barnehuset. Det tilbys når behovet for behandling ikke er så langvarig, i tilfeller der barnet ikke ønsker, ikke har tilgang på, eller står i kø og venter på relevant oppfølging i lokalt hjelpeapparat. Om lag 70 barn og deres familier fikk i 2015 et slikt tilbud på barnehuset i Tromsø, noe som utgjør litt over 16 % av alle de barn som var inne til avhør i løpet av året. Tallet er for barnehusets del en nedgang fra tidligere år, men med ansettelsen

av tre nye medarbeidere i desember 2016 har barnehuset satt seg en intern målsetning om at oppfølgingsprosenten skal tilbake på 25%, der den har vært før. Også andre barnehus har merket en slik nedgang i behandlingstall i tråd med stor økning i sakstilfanget.

Barnehagesaken

Som nevnt i innledningen etterforsket Troms politidistrikt i 2015 en omfattende enkeltsak der det ble etterforsket mistanke mot en ansatt i en barnehage om seksuelle overgrep mot flere titalls barn. Det var en ressurskrevende sak, også med tanke på oppfølging fra barnehuset. Fra barnehusets side gikk det ut tilbud om oppfølging til alle familier som var til avhør i denne saken. Om lag 10 familier takket i 2015 ja til tilbudet. I tillegg har barnehuset bidratt på foreldremøter, samarbeidsmøter med barnehage og skole, og med støttesamtaler til ansatte i barnehagen.

Unge krenkere

I 2015 ble det foretatt fem avhør av unge krenkere i aldersgruppen 13 – 15 år. Det ble gjennomført syv systematiske risikovurderinger (enkelte var nyvurderinger av ungdommer som har vært på barnehuset tidligere år). Av denne gruppen har fire ungdommer har i 2015 fått systematisk oppfølging i form av overgrepsspesifikke samtaler/behandling

Representasjon / kursvirksomhet barnehuset 2015

Barnehuset er et tverrfaglig kompetansehus. Vi ønsker å dele vår kompetanse og erfaringer så langt det lar seg gjøre. Her er noe av det barnehuset bidro på i 2015:

- Undervisning om vold/overgrep for studenter i jus, og 4.-års psykologistudenter ved Universitet i Tromsø (UiT).
- Undervisning om tegn på overgrep hos utviklingshemmede:
 - Avdelingsledere i hjemmetjenesten, omsorgstjenesten og voksenhabilitering
 - Alle ansatte ved barnehabiliteringen på UNN
 - Helse- og omsorgsavdelingen, fylkeskommunalt
 - Ansatte ved avlastningsboliger/ omsorgstjenesten i Narvik, samt habiliteringstjenesten voksne/barn, videregående skoler, barnehager i Narvik
- Fylkeslegens kurs for turnusleger og fysioterapeuter i Troms
- Barnehageutdanning ved UiT
- Foredrag om 'Traumebasert omsorg i skolen' ved flere skoler i Troms og Finnmark, samt Barneverntjenesten i Tromsø
- Foredrag om 'Vold, S.O. og traumebevisst tilnærming' ved flere skoler og barnehager i Troms og Finnmark
- Undervisning om seksuelle overgrep for 2. års sykepleiestudenter
- Undervisning vold/overgrep for PPT-rådgivere
- Undervisning om non-verbal kommunikasjon for avhørere ved Politihøgskolen
- Foredrag om oppfølging og behandling ved barnehuset, for akutt-tjenesten ved Åsgård sykehus
- Undervisning om traumesensitiv pedagogikk for mastergradsstudenter i spesialpedagogikk
- Undervisning om vold og overgrep mot barn/unge for studenter i barnevernpedagogikk både i Tromsø og Harstad
- Foredrag om ny forskrift for tilrettelagte avhør av barn/ungdom og særlig sårbare personer, for ansatte ved fylkesmannen i Troms, og Finnmark fylker
- Undervist for ansatte i helsesøstertjenesten, fysioterapitjenesten, skoler og SFO, kriminalomsorgen, SMISO og barneverntjenesten

Konsultasjonsteamets virksomhet i 2015

Statens barnehus Tromsø koordinerer Konsultasjonsteamet for Helseregion Nord. Konsultasjonsteamet har fast møte på barnehuset hver onsdag fra kl. 12.00 – 15.30.

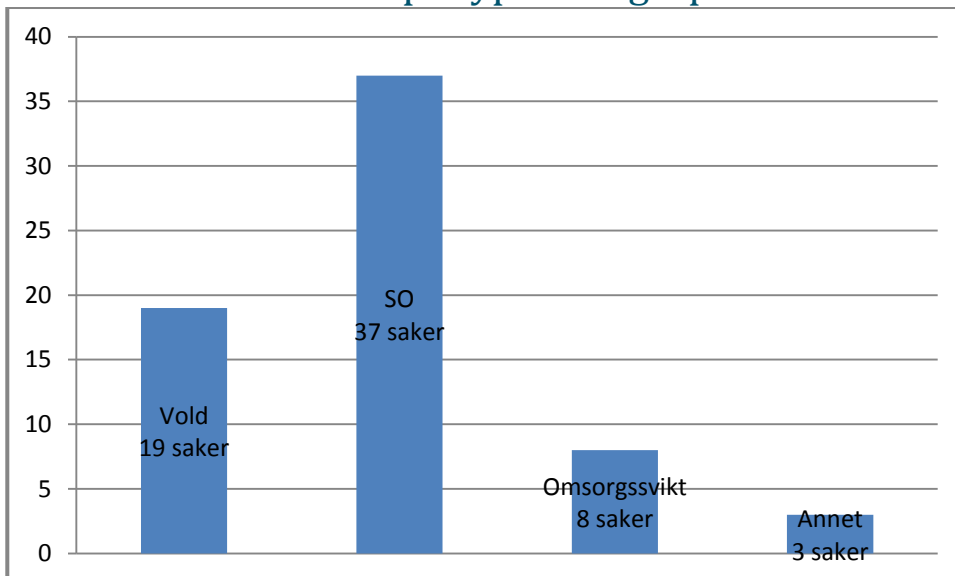
Konsultasjonsteamets rolle er å gi konsultasjon til ansatte i 1.- og 2. linjetjenester i kommunene i landsdelen der det har oppstått mistanke om at barn / unge / voksne med psykisk utviklingshemming / eller andre særlig sårbare personer:

- er vitne til vold, eller utsettes for vold
- utsettes for omsorgssvikt
- utsettes for overgrep og seksuelle overgrep
- forgriper seg seksuelt mot andre barn

Antall saker drøftet i konsultasjonsteamet	
2008 – 50 saker	2012 – 83 saker
2009 – 52 saker	2013 – 59 saker
2010 – 72 saker	2014 – 39 saker
2011 – 65 saker	2015 – 67 saker

Konsultasjonsteamet består av fagfolk fra barnehuset, familievernkontoret, kommunal barneverntjeneste, støttesenter mot incest og seksuelle overgrep (SMISO), UNN barnemedisin, helsesøstertjenesten, politiet, RVTS og Universitetet i Tromsø. I 2015 var det er flest henvendelser til konsultasjonsteamet fra barneverntjenester (28), barnehager (11) og skoler (8). Konsultasjonsteamet behandlet henvendelser fra 10 kommuner i Troms, 6 kommuner i Midtre Hålogaland, 5 kommuner i Øst-Finnmark, og 6 kommuner i Vest-Finnmark i 2015.

Henvendelser fordelt på type overgrep

Tabellen viser hvilke sakstyper som ble drøftet i konsultasjonsteamet i 2015.

Nye medarbeidere ved Statens barnehus Tromsø

Lill-Tove Veimæl, psykolog

Lill-Tove tiltrådte stillingen som psykolog ved Barnehuset i august 2015. Hun har samisk bakgrunn og samisk som morsmål, og har derfor ansvaret for oppfølging av de samiske barna som kommer til tilrettelagte avhør ved barnehuset. Før Lill-Tove begynte på barnehuset jobbet hun på voksenpsykiatrisk poliklinikk ved Universitetssykehuset Nord-Norge. Hun har også en bachelorgrad i journalistikk og flere år bak seg som journalist, i blant annet NRK Sapmi.

Lars Westermann, seniorrådgiver

Lars Westermann tiltrådte i sin stilling som seniorrådgiver ved barnehuset i desember 2015, og kom fra en stilling som seksjonsleder ved ungdomspsykiatrisk seksjon ved Universitetssykehuset Nord-Norge. Han er utdannet klinisk barnevernspedagog og har også en ledelsesutdanning. Han har for det meste all sin arbeidspraksis innenfor barne- og ungdomspsykiatri.

Anette Bakken, psykolog

Anette startet i stilling som psykolog ved barnehuset i desember 2015, og har sammen med Andrea Maisenhölder ansvaret for oppfølging av mennesker med utviklingshemning som kommer til tilrettelagte avhør ved barnehuset. Før Anette begynte på barnehuset, jobbet hun som psykolog på voksenpsykiatrisk poliklinikk ved Universitetssykehuset Nord-Norge. Hun har også under studietiden jobbet som miljøpersonale ved akuttpsykiatrisk avdeling, Universitetssykehuset Nord-Norge.

Monica Langgård, førstekonsulent

Monica har jobbet ved Barnehuset siden februar 2015 som tekniker/ førstekonsulent/ barnesykepleier. Hun har jobbet som sykepleier siden 1998, og har i flere år innehatt stilling som pediatrik sykepleier ved Barneavdelingen, Universitetssykehuset i Nord-Norge. I sin stilling ved barnehuset har hun blant annet ansvar for å bistå leger ved rettsmedisinske undersøkelser av barn.